

Miloslav Khás (1937)

článek pro švýcarský časopis STUBETE (1-2007) – překlad do češtiny

Vážení čtenáři,

až budete tyto řádky číst, budeme už v roce 2007, ale píšu vám je ještě v prosinci roku předchozího, právě na začátku adventního času, který v člověku chtěnechtě budí náladu sváteční, vděčnou a poklidnou. Proto jsem rád, že vám mohu z České republiky a z říše její dechové hudby kromě hezkých pozdravů poslat portrét muže, jenž patří k těm, kdo o sobě bez váhání mohou říct, že jsou šťastní, poněvadž se jim jejich koníček stal celoživotním radostným povoláním. Do svého životopisu, který musel sestavit pro jakési úřední účely a který mi laskavě poskytl k nahlédnutí, to napsal sympaticky neúředně doslova: „Doufám, že mi bude sloužit zdraví, abych mohl pokračovat v činnosti, kterou se zabývám a která je mým koníčkem celý život.“ Muž, o němž bude můj dopis, se jmenuje MILOSLAV KHÁS, narodil se roku 1937, a bude mu tedy co nevidět sedmdesát let. O podobných jubilantech se často říká „to není možné, to snad žertujete, tolik bych vám namouduši nehádal“, a nejednou padají taková slova spíš jen ze slušnosti. Ale v případě Khásově se jeho sedmdesátce diví i ti, kdo ho znají a kdo mu nepotřebují falešně lichotit. Jeho rodištěm je malá vesnička jménem Chalupy v západních Čechách. Je to někde u Merklína, a to vy ve Švýcarsku samozřejmě nemůžete znát, tak vám to snad přiblížím, napíšu-li, že nejbližším velkým městem je Plzeň se svým slavným pivem Pilsner Urquel. Hudební život mladého muže začal už v chlapeckém věku, když mu bylo deset roků. To se učil hře na klarinet u svého vlastního strýce a po dvou letech učení-mučení už hrál v dechové kapele. Než pak musel na vojnu (1956), nastalo období, kdy tam u nich v kraji byl velmi oblíbený malý taneční orchestr, ve kterém hráli jen samí Khásové: Mladík Miloslav se strýcem-učitelem hráli na saxofony, otec na trubku, jeho další syn, tedy Miloslavův bratr, na akordeon, jeden bratranec na pozoun a druhý obsluhoval bicí nástroje. Jistě rarita, jaká se hned tak nevidí. A pochopitelně to nebyl jediný orchestr, kterým mladý muzikant prošel. Pak na něj čekala vojna. Tam už sám založil malou taneční partu, která mu vojenský život zpříjemňovala, a jistě pomohla i v tom, že ještě před ukončením povinné služby v armádě mohl nastoupit jako člen profesionálního vojenského orchestru, i když daleko od domova, v Bruntále na severní Moravě. My u nás máme asi podobně jako vy ve Švýcarsku trochu jiná vzdálenostní měřítko než lidé ve velkých zemích, takže nějakých tři sta čtyři sta kilometrů je už pro nás jaksepatří daleko. O Bruntále bych se nemusel zmiňovat, kdyby nebyl mezníkem v jiné, pro nás mnohem důležitější Khásově činnosti, totiž v jeho tvorbě autorské. Právě tam napsal v roce 1959 svoji první skladbu. A bylo to, jak se u nás říká, „z hecu“, z mladistvé nerozvážnosti. Když na to dnešní sedmdesátník v rozhovoru se mnou vzpomínal, přiznal dokonce, že měl tenkrát povznesenou náladičku, to znamená, že si při

večírku na rozloučenou se dvěma členy orchestru (s kapelníkem a bubeníkem, kteří odcházeli do důchodu) přihnul z pivního půllitru či z vinné sklenky trochu víc, než byl zvyklý. Jako hráč byl v celém ansámblu nejmladší - bylo mu sotva dvaadvacet - a tak si dodával sebevědomí a napadlo ho prohlásit „pánové a kamarádi, nic si z toho nedělejte, že nás opouštíte, já na vaši počest a paměť složím polku, která bude slavná!“ Budiž mu přičteno ke cti, že tu polku opravdu neprodleně složil - jmenuje se Naším penzistům (v německy mluvících zemích, kam už dávno také pronikla, je to Stadstreicher-Polka) a že se splnila i druhá část jeho odvážného slibu: Je totiž opravdu slavná. Hraje se dodnes a je na repertoáru mnoha dechových kapel, Kubešovou Veselkou počínaje a třeba ..., vybírám namátkou ... Rožmitálskou Venkovankou konče. Snad je to potvrzení okřídleného rčení, že štěstí přeje jen odvážným. Vždyť k první polce brzy přibyly další skladby, většinou instrumentální, které muzikanti rádi hrají, protože se v nich můžou blýsknout. A není divu, že si nového skladatele brzy všimli i textaři a nabízeli mu spolupráci na tvorbě písniček, takže dnes má Miloslav Khás na svém autorském seznamu tak pěkné kousky, jako je například Moje polka, Rozverná polka, Polka pro Miraphone, Vojířova polka, valčík Myslivec připíjí levou (s tím zvítězil v krajské rozhlasové soutěži Plzeňský soudek), další valčíková píseň Pro maminku, a nejnověji třeba znovu valčík Podzimní nálada. A když už jsem se zmínil o vítězství v soutěži, tak to plzeňské není jediné, výše jmenovaná Moje polka si odnesla vavřík z autorské soutěže „7 mikrofonů“, kterou před časem opakovaně vyhlášoval oficiální, protože tehdy monopolní Československý rozhlas Praha. V letech současnosti bližších, ba dá se říct jen nedávno uplynulých, posílal své skladby do každoroční soutěže „Polkafest“ a v ní zvítězil dvakrát v oblastním kole a jednou v kole celostátním na finále v Českých Budějovicích. A aby byl výčet autorských úspěchů úplný, nesmím zapomenout, že dvě jeho skladby - Polka pro Miraphone a Podzimní nálada byly nahrány v Rakousku pro vydavatelství Koch a pro výrobce hudebních nástrojů Miraphone. Ostatně pro některé dechové orchestry v Rakousku Khás také aranžuje. Tím jsem jsem se dostal k další oblasti jeho činnosti, a tou je instrumentace. Podle mého mínění je aranžérské umění (aspoň u nás) stále ještě nedoceněno. Vždyť tak jako knížka potřebuje pěkný obal, aby zaujala pozornost čtenáře, a tak jako my lidé z téhož důvodu toužíme hezky se oblékat (a přiznejme si, pánové, že se to netýká jen žen), tak ani sebehezčí melodie nemá u posluchačů vyhráno bez slušivého kabátku. Miloslav Khás je v tomto oboru tím nejpovolanějším mistrem. Má dokonale prostudovány a procítěny zvukové možnosti jednotlivých nástrojů i jejich nejrůznější kombinace, z letité zkušenosti také neomylně ví, co potřebuje ten který rytmus a jak harmonicky podpořit náladu každé skladby, ať už je to písnička nebo virtuózní kompozice pro kapelu. Práce aranžérská ovšem nepřináší slávu, aranžér zůstává pořád jaksi v pozadí, a podle mne je to vůči němu nespravedlivé. Musí se naučit nacházet uspokojení v díle samém.

Kapelník Veselky a vydavatel Ladislav Kubeš mi jaksi šeptem prozradil, že když dostane od leckterého autora skladbu v rozpise do partů pro celý orchestr, stačí mu často jen mrknout a už ví, že to není ono. Pak zvedne telefon, požádá mistra Kháse, aby nevalný hudební obleček trochu přešel, a vida, zničehonic je právě díky tomuto tichému zásahu z písničky velice populární kousek, neřkuli rovnou šlágr neboli hit. Všecko chce zkrátka své, nic se nedá ošidit, řemeslo má zlaté dno, a bez řemesla není ani umění. To věděli naši předkové i v jiných povoláních, a v hudbě to platí stejně, možná víc než jinde. V tomto smyslu proto můžu bez nadsázky prohlásit, že Miloslav Khás hýbe značnou částí české a moravské dechové hudby, a buď mu za to dík. Pojd'me ještě na pár řádků přímo k jeho osobě. Je veselý, tím si mě rychle získal, ale když jsem po něm chtěl nějakou rozmarnou příhodu ze života, něco čistě osobního, náhle zvážněl, až zesmutněl, a že prý nemůže sloužit, nic k popukání si nepamatuje. Leda to, co mohl jen pozorovat, a to prý pěkně ilustruje člověčí stránku muzikantského života. Když sloužil v Praze u někdejší tzv. Ústřední hudby ministerstva vnitra (byl tam celkem 32 roků až do odchodu na odpočinek), sestavili s několika kolegy také skupinu pro hraní k tanci. Na varhany, samozřejmě už elektrické, i když nikoli malé, hrál člověk, který nemohl být bez skleničky vína ani při produkci. Na jedné taneční zábavě měl na varhanách připraveny hned dvě plné sklenky. I stalo se, že jak šel někdo okolo, nešetrně o varhany zavadil, ty se kvapem rozhoupaly, on stačil jen heknout „pozor, varhany!“, a milý pan varhaník bez váhání duchapřítomně chytil... co byste řekli ... varhany? Ó ne. Skleničky s vínem. Zachránil je, zatímco varhany naopak spadly. Nebo, a to prý bylo mnohdy velmi nepříjemné, protože závislé na počasí, uniformovaný velký orchestr měl povinnost hrát na Pražském Hradě vždy, když prezident republiky přijímal velvyslance. To je fakt ukazující, že ani muzikantský život, zvláště ten vojenský, není jen veselý, protože když to bylo v zimě a oni museli stát na nádvoří po celou dobu od příjezdu všech těch excelencí až do jejich odjezdu, nebyl to žádný med. S promrzlými prsty se nehraje dobře. Stalo se však (pan Krás s úsměvem podotkl „bohužel výjimečně“), že jeden z oněch diplomatických návštěvníků, když si všiml, jak je orchestr ztuhlý mrazem a aby jim toto příkoří zpříjemnil, nařídil dát do jejich autobusů pro zahřátí po bedně pravé skotské whisky. Jestli a kdy mohli pak hudebníci ty láhve vyprázdnit, případně nakolikrát, jak dlouho jim to trvalo, to už jsem se nedověděl. A nemyslím ani, že to je důležité, protože hlavní je v obou případech úhel, ze kterého se na podobné situace podíváme. Miloslav Khás jako zodpovědný a pilný člověk a profesionál výsledky své práce pro dechovou hudbu dokazuje, že je mužem na svém místě, a věřím, že se i vy ve Švýcarsku jako příznivci našeho hudebního žánru rádi připojíte a spolu s námi mu popřejete dobré zdraví a ještě dlouhou činnost. Vždyť obojí bude ku prospěchu dechové hudby v mezinárodním měřítku. Na závěr mi dovoluňte napsat, že rok, který právě uplynul, považuji z hlediska dechové hudby za velmi

úspěšný. Třebaže problémy přetrvávají především v nízké kupní síle obyvatelstva, zvláště starších ročníků, jejichž příslušníci jsou hlavními kupci vydaných nosičů a vděčnými posluchači, zájem neklesá, ba díky velké řadě letních festivalů a jejich dobré organizaci spíše stoupá. Semtam se objeví pořad s naším žánrem i v televizi (viz můj minulý dopis) a také několik rozhlasových stanic zachovává stále vysílací časy, určené výhradně pro dechovku. Rovněž u nás za finanční podpory Ministerstva kultury a několika dalších institucí začala vycházet Naše muzika, bulletin Sdružení dechových orchestrů České republiky, takže hudební veřejnost profesionální i amatérská, výkonná i posluchačská má prostor k sebevyjádření a ke vzájemné informovanosti a srovnávací kritice, což je dobrým signálem do budoucna. Pokud si tento dobře zvolený směr vývoje zachováme, není se čeho bát. Mějte se v roce 2007 dobře a přijměte prosím upřímné poděkování za zájem, který dechové hudbě z České republiky věnujete. Se srdečným pozdravem **Jan Podhorský**.